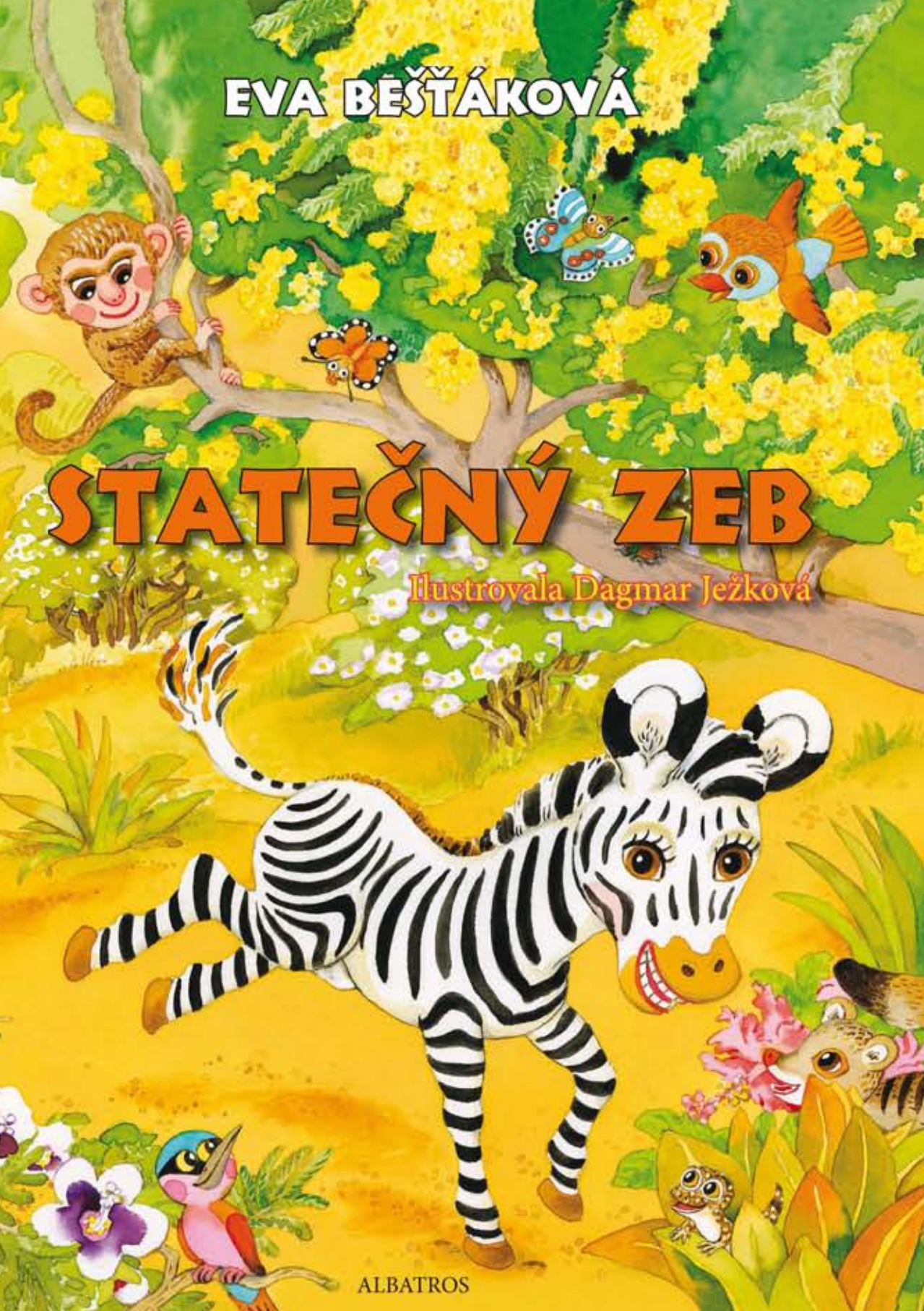

EVA BEŠŤÁKOVÁ

STATEČNÝ ZEB

Ilustrovala Dagmar Ježková

ALBATROS

ALBATROS

Eva Bešťáková
Statečný Zeb

EVA BEŠŤÁKOVÁ

Ilustrovala Dagmar Ježková

STATEČNÝ ZEB

ALBATROS

© Eva Bešťáková, 2015
Illustrations © Dagmar Ježková, 2015

ISBN 978-80-00-03952-7

TAJEMNÁ ZEMĚ

O Africe se říká, že je tajemná. V noci se tam ozývá bubnování a zpěv, kterému rozumějí jen domorodci. Svoje tajemství mají i řeky, jezera, lesy, hory a pouště. Některá místa totiž nejsou zatím docela prozkoumaná, stejně jako kouzla šamanů nebo různá svědectví o dávne minulosti afrických kmenů.

Jenže o Africe se taky říká, že je temná, a to pravda není. Jak by mohla být temná, když ani noci tam nejsou černé? Noční obloha vypadá jako tmavěmodrý samet protkaný miliony drobných zářících diamantů! Ty diamanty jsou stříbrné hvězdy, a protože obloha v Africe se málokdy mračí, je jich na ní vidět možná víc než jinde. Aspoň to tvrdí každý, kdo ji spatřil.

Africká obloha ale dovede čarovat i s jinými barvami než jen s tmavěmodrou a stříbrnou. Ve dne je většinou

blankytně modrá a čistouňká jako nevinátko, které se právě vykouvalo v načechrané pění bělostných obláčků. Zato při východu i při západu slunce se proměňuje v náramnou parádnici a neúnavně zkouší, co jí nejvíc sluší. Někdy je ostře žlutá jako citron, jindy jemně fialová jako lízátko, sladce růžová jako cukrová vata, oranžová jako pomeranč nebo červená jako rajske jablíčko, a často předvede všechny odstíny najednou. Kdo Afriku nezná a poprvé se pod takovým barevným nebem probudí, je z toho celý popletený a ptá se: Je ráno, poledne, nebo večer?

Pestré malířské paletě se podobá i africká příroda. V savanách, polopouštích, pralesích a horách rostou zelené a hnědé stromy, traviny, křoviny, byliny a keře. Ty mají všelijak zbarvené listy, větve, pupeny, tobolky, bobule, stébla, klasy, kvítky, květy a plody.

Pouště pokrývá žlutý písek, v řekách a jezerech se zrcadlí modré nebe i žlutozelený pobřežní porost, a nad tím vším plane slunce jako obrovský rozžhavený zlaták. Ale nejvíc užasne ten, kdo zažije příchod tropických dešťů.

Sotva přestane pršet, savany a polopouště se mu přímo před očima promění v čarovný krasohled! Všechno, co roste a čemu se říká buš, téměř přes noc rozkvete

a zazáří v jasných barvách, jaké se nenajdou ani v nejbohatších květinových zahradách světa.

Kromě domorodých bubínků a dešťového proutku, který dokáže do rána jediným mávnutím probudit k životu vyprahlou půdu, mají africké noci i další tajemství. Odedávna jsou tichým jevištěm nejen dramatických lovvů, ale taky zápasů, které v šedomodré tmě vedou krásná divoká zvířata mezi sebou.

Boje o úlovek a často i o život vyhrávají ta silnější, obratnější či rychlejší. Tak jim to předepsala příroda, stejně jako předepsala stromům, keřům, rostlinám a květinám, aby v krátkých obdobích dešťů zapomněly

na skromnost a svým barevným půvabem i opojnými vůněmi se pyšně pochlubily.

Ale Afrika se může chlubit ještě jednou zvláštností. Je jediný světadíl, kde žijí ve volné přírodě zebry!

I ten, kdo zná zebra jen z obrázků, musí uznat, že je to jedno z nejkrásnějších divokých zvířat na světě. A kdo jednou viděl běžet savanou celé stádo, nikdy na ten úžasný pohled nezapomene.

Statná těla zeber, sametově hebká a přitom svalnatá, se při běhu měkce houpají a vlní, jako by plavala nebo tančila! A jak ty pruhované, nezkrotné tanečnice, tro-

chu podobné oslům a trochu koním, vlastně žijí? Co celý den dělají, když zrovna neprchají před některým z nepřátel?

Osudy zeber jsou různé, ale začátek je pokaždé stejný – narození hříbátka. A tak začal i Zebův příběh. Kdyby tehdy kmotřička akácie prozradila, jak výjimečný a dobrodružný život právě tohle mládě čeká, seběhla by se k němu zvědavá zvířata z celého okolí. Naštěstí se to nestalo, protože akácie mlčela. A hřebeček? Ten se teprve rozkukával.

A přece hned po narození už věděl něco moc a moc důležitého. Když totiž zebří hříbátko poprvé otevře oči, ze všeho nejdřív vidí spoustu pruhování, nic jiného než samé tmavé a bílé pruhy. Nejsou pestré jako barvy oblohy nebo květin, zato je jich tolik a jsou tak výrazné, že se hříběti vtisknou do paměti na celý život.

Jak je to možné? Příroda zkrátka jednou řekla čáry máry fuk, a od té doby má každé zebří mládě v hlavičce schovaný maličký kouzelný fotoaparát. Ten mu ihned vyfotí to první a hlavní, co na světě spatří: Zbarvení a pruhování vlastní maminky! A to je dobře, protože kdyby si obrázek těch nesčetných proužků, jejich bílou a černou, někdy i trochu hnědou barvu, jejich kresbu, šířku a mezery mezi nimi nezapamatovalo, dopadlo by

špatně. Proč? To se každá malá zebra dozví od mámy, a dozvěděl se to i hřebeček, který se narodil jednou za svítání v travnaté savaně pod stromem nedaleko řeky.

Ten strom byla akácie. Korunu měla širokou a rozložitou jako deštník spletený z trnitých větví, a přestože i její listy připomínaly špičaté jehlice, zebří maminku a její mládě dokázala chránit tichým stínem. A v ten den se akácie stala hřebečkovou kmotřičkou.

Bylo to zvláštní ráno. Tmavěmodrá obloha začala postupně šednout a růžovět, hvězdné diamanty zmizely a prostor mezi nebem a zemí se naplnil zvláštním křehkým světlem, protože vycházelo slunce a přitom ještě svítil měsíc.

„Co tady děláš?“ zeptalo se ho sluníčko. „Jdi radši spát!“

Měsíc neposlechl, protože byl právě v úplňku a připadal si velký skoro jako slunce. Hlavně byl ale zvědavý na nové hříbátko, a tak chvíli svítila na obloze dvě „slunce“ najednou a nebylo jasné, jestli hřebeček přišel na svět v noci, nebo už ve dne. Možná to bylo znamení, že ho v budoucnu čeká i neobvyklý osud. Jeho maminka, statná zebra Badu, si tím ale hlavu nelámala. Měla docela jiné starosti.

„Dobře si mě prohlédni. Podle pruhování mě vždyc-

ky poznáš a najdeš,“ promluvila na hříbátko, sotva se trochu probralo a začalo vnímat. „Každá zebra má jiné, i ty máš své. Kdybys to moje zapomněl, jiná zebra se o tebe starat nebude. U nás to není jako u slonů a savanových prasátek, kde se opuštěného slůněte nebo selátka hned ujmou hodné tetičky. My pečujeme každá jen o svoje mládě a ostatní odháníme. Pamatuj si to! A protože mezitím, co ti to povídám, už jsi vstal a udělal pár kroků, pojď se napít dobrého mlíčka.“

Hřebeček poslechl, a zatímco s chutí pil, maminka mu vymyslela jméno:

„Budeš se jmenovat Zeb, pro kluka se to hodí a zároveň se hned pozná, ke komu patříš.“

Zeb přestal pít, podíval se na mámu a řekl hláskem, který se trochu podobal oslímu hýkání a trochu řehtání koníka:

„Že patřím k zebrám, to přece každý uhodne podle mého pruhovaného pyžamka. Koukej, sahá mi až ke kopýtkům jako tobě!“

Badu pochopila, že se jí narodilo nejen moc hezké, ale taky chytré hříbě. Jen mu ještě musí vysvětlit dvě věci. Zaprvé, že ten prostřední větší prst na nohou se kopýtkem teprve stane, až obroste a ztverdne. A zadruhé, že to pyžamko je kabátek, a v něm zebry chodí i spí. Jako v říkance, kterou Badu znala od své maminky:

*Zebra chodí po ránu
v pruhovaném pyžamu.
Proč si ale do večera
nesvlékne, v čem spala včera?
Protože se málokteré
pyžamo tak špatně pere!*

Říkanku Zeba naučí taky, a ještě mu poví, co sám nemůže vidět: že má krásné tmavé oči s dlouhými řasami a krátkou stojatou hřívu od uší až po pruhovaný ocásek, který zezadu vypadá jako černobílý copánek.

PRVNÍ „VÝPRASK“

Zebovi se na světě líbilo, a přestože byl ve vysoké trávě zatím sotva vidět, každý den odvážně objevoval něco nového. Na zemi potkával mravence, brouky a myši a začátek takových setkání byl vždycky k popukání. Všichni se totiž lekli a zbrkle pádili každý na jinou stranu! Hřebeček, odmalička zvědavý asi proto, že ho na svět přivítal zvědavý měsíc, se ale pokaždé vrátil a se zájmem si prohlížel, co ho vylekalo. Jenom s ptáčky se mu to nedařilo, i když se mu jejich barevné peří líbilo a rád by si je prohlédl zblízka. Často je vyplašil z křoví, jenže než se vzpamatoval z leknutí, štěbetálkové udělali frrr a byli pryč. Marně za nimi volal: „Počkejte, chci se na vás jen podívat!“

Jednou se ptáček trochu zdržel, zakroužil nad hřebečkem a zapípal:

„My se bojíme všeho, jsme malí a neumíme se bránit. Proto máme křídla, víš?“

Jindy Zeb uviděl velkého šedobílého ptáka, který rychle utíkal šustícím porostem, a toho zanedlouho poznal zblízka. Pták měl dlouhé nohy a černobílý ocas s dvěma ostrými brky, malou hlavu a na ní chocholku. Zeb se jako obyčejně nejdřív lekl a uskočil stranou, ale potom si řekl: „Tenhle mi neuletí, toho si pořádně prohlédnu!“ A pustil se za ním:

„Jak se jmenuješ? Proč nelítáš a místo toho běháš jako já?“

„Jmenuju se hadilov písář, a kdybych lítal, nemohl bych lovit. Koukej!“ odpověděl pták a rychle se sklonil do trávy.

Když hlavu zase zdvihl, držel ve žlutém zobáku zeleného hada!

Hřebeček polekaně couvl, ale pták písář ho uklidnil:

„Zelených se bát nemusíš, zato na červené si dávej pozor. Plivají kolem sebe jed a jmenují se kobry!“

Zvědavý Zeb se na podivného ptáka zeptal mámy.

„My mu říkáme hadí pták,“ vysvětlila Badu. „Jeho pravé jméno znám taky, slyšela jsem je od lidí z vesnice.“

Zeb chtěl samozřejmě vědět, co je to vesnice a lidé.

„Tomu bys ještě nerozuměl,“ odpověděla mu maminka. „Běž si radši hrát!“

Zeb prožíval šťastné dny. Svěží vítr příjemně chladil, od rána do večera hrálo sluníčko a zlatisté klasy travin v jeho záři doslova svítily.

Jednoho dne přivábily hřebečkovi skoro pod nos dva oranžové motýly. Hned po nich ze zvědavosti chňapl, ale jejich třepotavá křídla byla rychlejší.

„Tak si leťte!“ volal za nimi. „Kdybyste běhali po zemi, to byste koukali, jak rychle bych vás dohonil!“

Dny ubíhaly a Zeb se čím dál víc osměloval. Ze začátku se od mámy nehnul ani na krok, chodil za ní nebo vedle ní jako přilepený. Stačilo přitulit se k jejímu bílému břichu a najít mléko, a už mu sladká dobrota tekla po bradě. Brzy ho ale začalo zajímat i okolí. Stádo, ke kterému patřil, se páslo v místech s vysokou trávou, a když se Zeb poprvé ocitl na pláni s nižším porostem a mohl se pořádně rozhlédnout, užasl. Viděl nejen spoustu rostlin a bylin, které už znal, ale i neznámé keře a stromy, další stáda zvířat a v dálce tmavé pásmo zalesněných hor! Hned se vyptával na všechno možné, a máma Badu trpělivě odpovídala.

Vyučování probíhalo každý den jako ve škole. V poledním horku odpočívalo stádo ve stínu stromů, zebry se bavily se svými hříbaty. A Zeb byl zvědavý: Proč máma ve dne odpočívá vleže a v noci někdy spí vestoje? Co dělá velké stádo neznámých zvířat na naší pastvě? A kdo je ten velký hřelec, který se pase vždycky sám a s nikým nemluví?

Badu to vzala od konce. Velký hřebec se jmenuje Eze, to znamená král. Je to Zebův tatínek, ale má rád samotu, své území si hlídá a zlobí se, když ho někdo vyrušuje. O pastvu se zebry dělí se stádem antilop, pakoní, buvolů, žiraf i slonů, protože savana patří všem. A spaní vestoje je někdy nutné, protože vleže se zebry šelmě neubrání – než by vstaly ze země, lev by je dostal. Vestoje odpočívají tak, že si navzájem opírají těžké hlavy o hřbety druhých, a kdyby hrozilo nebezpečí, můžou rychle utéct nebo bojovat. Zeb ať se ale ničeho nebojí, máma hlídá za oba, a když bude poslušný, nemusí mít strach ani ve dne.

Co je to bát se? A co je to strach? Než se hřebeček stačil zeptat, skončil polední odpočinek a šlo se na pastvu. Tam ho maminka učila dál.

„Mléko ti budu dávat ještě dlouho, ale už se budeš se mnou i pást. Ukážu ti, které listí a bobule na keřích jsou nejlepší a jak se škube a drtí v zubech tvrdá a drsná tráva. Zuby budeš mít pořád silné, protože když se opotřebují, zase dorostou. A před kým se musíš mít při pastvě na pozoru, to časem poznáš sám.“

Zeb si chvíli rovnal v hlavě, co všechno jeho máma ví a co se od ní právě dozvěděl. Snažil se jí dát najevo svůj obdiv i lásku jako každé mládě. Jemně se dotýkal hla-

vou jejího krku a boku, a Badu mu rozuměla. Vtom ho zaujalo stádo zvířat, které se k nim blížilo, a vyptávání pokračovalo. Už věděl, že jsou to antilopy. Smí si hrát s jejich mláďaty? A co to mají na hlavách? Vyrastou Zebovi taky takové rohy?

„Tobě vyrostly jen kulaté a vztyčené uši jako mám já, to stačí,“ řekla Badu.

Pokusila se mu vysvětlit, že je to znak nejstaršího rodu zeber, stejně jako jemné a husté pruhování a u mláďat i pás černé srsti, který se táhne s hřívou po celém hřbetu. Nakonec Zeba poučila, že si má hrát s hříbaty ve vlastním stádu a že antilopy jsou jen dobré sousedky. Společně chodí na pastvu, protože si navzájem pomáhají před nebezpečím – zebry mají nejlepší sluch, antilopy a buvoli zase lepší čich a žirafy vidí dobře do dálky.

Zase to nebezpečí, pomyslel si hřebeček. O čem to máma pořád mluví? A kdo je to buvol? A žirafa? A kdo je slon? Ještě nikoho z nich neviděl! Co kdyby se přece jen zeptal tatínka? Zrovna je blízko a hlavu mu snad neukousne!

Zeb se pomalu otočil a nenápadně vykročil směrem k hřebci, který ohryzával popraskanou šedočernou kůru na vysokém stromě. Eze ihned poznal, že za ním někdo stojí, a ohlédl se. Prudce škubl hlavou, kopl do

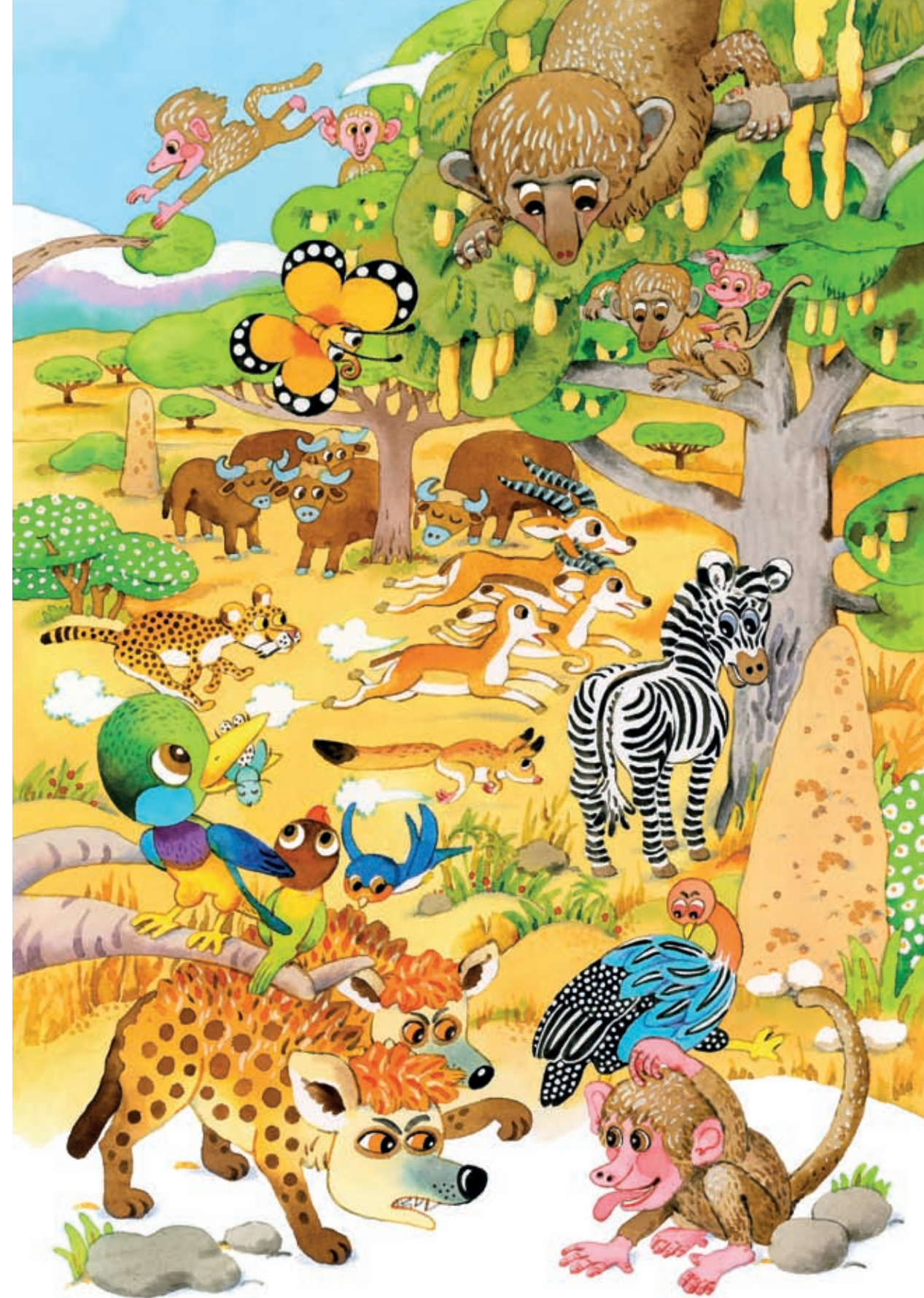
vzduchu velkým kopytem a dupl jím o zem. Bylo asi pořádně těžké, protože se ozvala dunivá rána, a Zeba přešla zvědavost. Ba ne, s tatínkem to na žádné kamarádství nevypadá. Rychle se vrátil k mámě, která si zatím povídala s ostatními zebrami. Hřebeček rozuměl jen jednotlivým slovům, ale potvrdil si, čeho si všiml už dřív. Badu rozhodovala, kdy stádo půjde k řece pít a kdy bude odpočívat, kde se má pást a kdy je čas na spaní. Proto se jmenovala Badu, to znamená mocná a silná. Zeb si to ale vysvětlil po svém: Když je tatínek Eze král a máma je nejsilnější, nejchytřejší a nejhezčí, tak je asi královna, a proto ji ostatní zebry poslouchají.

„A ty musíš poslouchat taky,“ řekla Badu přísně, jako by mu četla myšlenky. „Tvůj táta se zlobí, že jsi za ním přišel. Copak jsem ti to nezakázala?“

Zeb se divil. Jak to mohla maminka uhodnout? Brzy ale pochopil. Statný hřebec stál u stromu pořád s otočenou hlavou, díval se za Zebem a něco na dálku hýkal. Asi mámě žaloval, že ho jejich hříbě vyrušilo při svačině.

„Nesmíš se ode mě vzdalovat ani na krok, rozumíš?“ naléhala Badu. „Mohl by si tě vyčíhat lev, levhart, hyena nebo gepard, a to by byl tvůj konec!“

A aby si hřebeček jména nepřátel dobře zapamatoval, strčila do něj hlavou tak rázně, že málem ztratil rovno-

váhu a upadl do trávy. Byl to jeho první výprask, naštěstí jen něžný, a vůbec nebolel. Horší byla slova lev, levhart, hyena a gepard. Těch se hřebeček polekal mnohem víc, a to ještě nevěděl, koho představují.

Z neznámých zvířat měl malý Zeb strach, ale protože byl zvědavý, chtěl se seznámit aspoň s těmi, která se pokojně pásla blízko jejich stáda. Hlavně ho zajímaly zvláštní šedohnědé zebry bez pruhů, s kulatými rohy a dlouhou šedivou hřívou pod bradou. Ze všeho nejdřív se pro jistotu zeptal mámy, jak vypadá lev, levhart, hyena a gepard a kam chodí na pastvu.

„Šelmy se neživí trávou, ty hlupáčku,“ zahýkala Badu.
„Loví zvířata, proto se jich bojíme!“

Chytrý hřebeček pochopil, že když se zebry bez pruhů pasou, nejsou to šelmy. Za pár dnů se ocitl u keře blízko jedné z nich a zeptal se jí, jak se jmenuje a proč tak divně vypadá, ale moc dobře to nedopadlo.

„Já nejsem žádná zebra a pod bradou nemám hřívu, ale vousy, proto se jmenuju pakůň bělobradý nebo bělovousý. A jestli se mi chceš posmívat, budu ti říkat pruhovaný oslíku!“

Zeb pelášil k mámě, až se za ním prášilo, ale nazítří se pustil do nového výzkumu. I když mu mlíčko od mámy pořád ještě chutnalo, pil ho čím dál méně a víc se pásł. Zlákaly ho červené pupeny na vysokém keři, a tak se do jednoho chtivě zakousl. Jéje, to si dal! Pupen byl hořký a tak lepkavý, že se mu přilepil na jazyk a hřebeček musel volat mámu na pomoc. Badu se zlobila, ale pupence a lepkavé šťávy ho zbavila. S láskou mu olízala jazyk i celý čenich, a Zeb si dal na čas s toulkami pokoj. Zvlášť po tom, co se za pár dnů nato stalo u řeky.

NEBEZPEČÍ ČÍHÁ I U VODY

Na pláních, kde rostly trsy tvrdé suché trávy, všelijaké vysoké rostliny, keře a řídce i stromy, Zeb denně vídal stáda zeber, antilop a pakoní. Jednou uviděl z dálky buvolu, a těch se trochu bál. Taký se divil, jak se zvířata na pastvě dobře snášejí. Sám už odehnal malou zebru, když mu chtěla uškubnout šťavnatou bylinu přímo před nosem.

„Savana nás uživí všechny,“ poučila ho maminka, „a víš proč? Protože každému chutná něco jiného. Dokud tahle půda nevyschne a trávu nespálí slunce, máme všichni potravu dost.“

Přestože vody v řece rychle ubývalo, Badu neměla z budoucnosti strach. Zebry to nemají v povaze, neuvážují dopředu. Některá zvířata ale včas vycítí, že musí hledat vodu jinde. Pokud déšť *dlouho* nepřichází, vydají

se na *dlouhou* pouť savanou za novým plným napajedlem.

Když nastal čas, odešli z pastviny jako první pakoně. Hřebeček byl zase zvědavý:

„My taky odejdeme?“

„Náš rod se netoulá tak často jako ostatní stáda, nepotřebujeme tolik vody,“ řekla Badu. „Naše území je tady a řeka nás nezradí. Až bude nejhůř, poradíme si s ní.“

Tomu Zeb nerozuměl. Poradíme si s řekou?

Stádo chodilo každý den k řece pít, ale hladina vody klesala a břeh byl čím dál vyšší – nejdřív blátivý a brzy vysušený sluncem. Se zebrami pily u napajedla i antilopy, a když společně sestupovaly k vodě nebo se vracely, po strmém břehu jim ujížděly nohy jako na klouzačce. Nastával zmatek, a tehdy poprvé zažil hřebeček nesváry mezi zvířaty. Ve snaze zachránit si vlastní kůži a nespadnout do řeky se antilopy škrábaly vzhůru bez ohledu na ostatní. I mezi zebrami došlo k divokému strkání – každá chránila své hříbě a jeho místo v řadě bránila vlastním tělem.

„Proč se zvířata bojí řeky, když dovedou plavat?“ divil se Zeb.

„Nebojí se řeky, ale krokodýlů,“ vysvětlila mu Badu.

A než se stačil zeptat, co je to krokodýl, už jedno-

ho uviděl! Z vody se vymrštilo dlouhé krabaté tělo s ohromnou podlouhlou hlavou, smýklo silným ocasem, otevřelo tlamu plnou ostrých zubů a vmžiku stáhlo do vody mladou antilopu, která uklouzla a nedostala se včas nahoru. Zápas netrval dlouho a mládě zmizelo beze stopy pod hladinou.

Zeb se strašně polekal a přitiskl se k mámě, ale ta do něj strčila, aby utíkal:

„Rychle pryč!“

Zvířata pádila od řeky, co jim síly stačily, když vtom se ozvalo mohutné šplouchnutí. Zebry i antilopy otočily hlavy nazpátek a zůstaly stát nad nečekanou podívanou jako zkoprnělé.

Mladý krokodýl si po lovu vylezl na skalnatý říční ostrůvek, kde se zdánlivě líně vyhříval na sluníčku, ale ve skutečnosti číhal na další oběť. Když si všiml, že se u břehu napájí ještě jedna zebra, pohnul dlouhým tělem, sesunul se do vody a tiše k ní plaval. Jenže se přepočítal. Zebra, která se u řeky zdržela, byl Eze! Ten uviděl, co mu hrozí, a chtěl se honem dostat nahoru na břeh. Nepodařilo se mu to, jeho těžké tělo sklouzlo po drolivé hlíně a s velkým žuchnutím skončilo v řece. A nebezpečný dravec už byl na dosah! V tom okamžiku se Eze rozhodl, že místo obrany zaútočí. V mělké vodě se bles-

kurychle obrátil, vztyčil se na zadní nohy a krokodýla, který se ho užuž chystal napadnout, jediným mocným úderem kopyta usmrtil. Krokodýlí tlama – známá nemilosrdná past – zůstala zavřená.

O tom, jak statečný Eze přemohl krokodýla, se mezi zvířaty dlouho povídalo. Zeb byl na otce pyšný, ale nemohl zapomenout ani na ubohou mladou antilopu. A tak se v noci tiskl k mámě víc než jindy, aby ho zahřívala a chránila.

